

Ədəbiyyat

1. Abbash İ. Koroglu eposu // Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatına dair tədqiqlər. –2002. XIII kitab.– s.10-72.
2. Bayat F. Koroglu dastanında iki keçid ritualı (misiyasıya) / Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatına dair tədqiqlər. –2009. XXIX kitab. – s.56-68.
3. Boratav P.N. Koroglu dastanı. – İstanbul: Adam yayınları, 1984. – 261 s.
4. Görgöl: Türkmən halk epası / tərtibə salan A.Govşudow; M. Kösiyevin redaksiyası bilen. – Aşkabat: Türkməndövlətnesr, 1941. – 578 s.
5. Görgöl. Türkmən halk desənny, I cilt / təyşarlan: Numməmmət A. – Ankarı: Biliş Yayınları, 1996. – 511 s.
6. Övz öykəclər // Görgöl: Türkmən halk epası / tərtibə salan A.Govşudow; M. Kösiyevin redaksiyası bilen. – Aşkabat: Türkməndövlətnesr, 1941. – s. 355.
- 374.
7. Təşnəşib M. Seçilmiş əsərləri. 2 cildde. I cild. – Bakı: Mütərcim, 2010. – 488 s.
8. Toğan. Z.V. Koroglu Dəstanının Bəzi Eski Rivayətlərinə Dair // Türk Yurdu. – 1966. № 7. – s.1-4.
9. Веселовский А.Н. Истрическая поэтика. – Ленинград: Высшая школа, 1940. – 642 с.
10. Карьяев Б.А. Эпические сказания о Кер-оглы у тюркоязычных народов. – Москва: Г.л. ред. вост. лит-ры, 1968. – 280 с.
11. Мелетинский Е.М. Происхождение героического эпоса: Ранние формы и архаические памятники. – Москва: Восточная литература, 2004. – 462 с.

“Koroglu” dastanında motiv və süjətlər

Xülasə

“Koroglu” dastanı Şərq və Qərb versiyalarına ayrılaraq buradan da bir çox variant və mətnlərə bölünmüşdür. Xəzər dənizindən Şərqdə toplanmış variantlar türkmən, özbək, qaraqalpaq, tatar, qazaq, qırğız, uygur, tacik, ərəb və s. variantlarıdır. Xəzər dənizindən Qərbdə toplanmış variantlar isə Azərbaycan, Anadolu, Kırım, qaqaz, erməni, gürcü və s. variantlarıdır. Bu iki versiya daxilində “Koroglu” dastanının təxminən beş yüzdən artıq qol və mətnlərinin olduğu bilinir.

“Koroglu” dastanının Azərbaycan və türkmən variantlarının tipoloji baxımdan tədqiqi göstərir ki, bu variantlar eyni kökdən olan, lakin zaman və məkan dəyişdikcə bir-birindən fərqli motiv və süjətlərlə ayrılan variantlardır. Yerli söyləyicilik üslubu, məkana və zamana görə strateji fərqlər dastanının çoxrəngli olmasına xidmət etmişdir. Dini və mifoloji ünsürlərin həddindən artıq bolluğu hər iki variantlarda yer alsada da, türkmən variantları Həzrət Əli və ərənlərin fiziki olaraq dastanda iştirak etməsi ilə səviyyəvidir. Bu məqalədə “Koroglu” dastanının Azərbaycan və türkmən variantlarında yer alan müxtəlif motiv və süjətlər mətnlərə görə müqayisəli şəkildə araşdırılır, variantlar arasındakı orta və fərqli cəhətlər haqqında məlumat verilir.

Açar sözlər: “Koroglu” dastanı, motiv, süjet, variant, Goroglu, Koroglu

Motives and Plots Koroglu Saga

Summary

The epos Koroglu is divided into Eastern and Western versions, and from here it is divided into many variants and texts. The variants collected in the East from the Caspian Sea are Turkmen, Uzbek, Karakalpak, Tatar, Kazakh, Kyrgyz, Uyghur, Tajik, Arabic and others options. The variants collected in the West from the Caspian Sea are Azerbaijan, Anatolia, Crimea, Gagauz, Armenian, Georgian and others options. It is known that the Koroglu saga contains more than five hundred branches and texts within these two versions.

A typological study of the Azerbaijani and Turkmen variants of the Koroglu epos shows that these variants have the same roots, but are distinguished by different motives and plots as time and space change. Local narrative patterns, strategic differences in space and time have served to make the saga more colorful. Although there is an abundance of religious and mythological elements in both versions, the Turkmen versions are on a par with the physical participation of Hazrat Ali and her brave mans in the saga. This article compares the different motives and plots in the Azerbaijani and Turkmen versions of the Koroglu epos according to the texts, and provides information about the commonalities and differences between the variants.

Key words: Koroglu saga, motive, plot, version, Goroglu, Koroglu

Мотивы и сюжеты в эпосе “Кероглу”

Резюме

Эпос “Кероглу” делится на восточную и западную версии, а отсюда делится на множество вариантов и текстов. Варианты, собранные на востоке от Каспийского моря, – туркменский, узбекский, каракалпакский, татарский, казахский, киргизский, уйгурский, таджикский, арабский и другие параметры. Варианты, собранные на западе от Каспийского моря, – это Азербайджан, Анатолия, Крым, Гагаузия, армянский, грузинский и другие параметры. Известно, что эпос “Кероглу” содержит более пятисот ответвлений и текстов в рамках этих двух версий.

Типологическое исследование азербайджанского и туркменского вариантов эпоса “Кероглу” показывает, что эти варианты имеют одни и те же корни, но отличаются разными мотивами и сюжетами по мере изменения времени и пространства. Локальное повествование, стратегические различия в пространстве и времени способствовали разнообразию эпоса. Хотя в обеих версиях присутствует изобилие религиозных и мифологических элементов, туркменские версии не уступают физическому участию Хазрат Али и его смельчаки в эпосе. В статье сравниваются различные мотивы и сюжеты азербайджанской и туркменской версий эпоса “Кероглу” по текстам, а также приводится информация об общих чертах и различиях между вариантами.

Ключевые слова: эпос “Кероглу”, мотив, сюжет, вариант, Гороглу, Кероглу

RƏYÇİ: dos.S.Abbasova